

Γιάννη Ρίτσου:
«Σφαγισμένα
με ένα χαμόγελο»

Πρόκειται για το έβδομο βιβλίο της πεζογραφικής σειράς «Εικονοστάσιο άνωμένων άγων», που δημοσιεύει ο ποιητής του «Επίταφίου» και που έχει δημιουργήσει όρεκτες συζητήσεις για την τολμηρότητα στο χώρο του σέξ. Ο Ρίτσος και στο βιβλίο αυτό, δίνει μια σειρά παιδικών ή εφηβικών εμπειριών, όπου ο ποιητικός λόγος, τρυφερός και ούσιαστικός, προσπαθεί να ξεπεράσει κάποιες σκηνές που άλλοτε θα χαρακτηρίζονταν «ρεαλιστικές». Με χώρο την πελοποννησιακή επαρχία, ο ποιητής δίνει όλες τις δυσκολίες αλλά και όλες τις χαρές που κρύβει η ζωή στο χωριό, στον αγρό, δίπλα σε ανθρώπους με πολλά προβλήματα, επιπτώσεων αλλά και αισθημάτων. Όλα αυτά είναι γεμάτα με την αχλύ και την ποιητική νοσταλγία της ανόμνησης, δοσμένα από έναν μάστορα του λόγου, που τολίμει να δείξει και μιά άλλη άψη της προσωπικότητάς του, μιλώντας για τους «άνωνμους άγιους» των περασμένων. Τα μικρά αφηγήματα του Ρίτσου διαβάσαντες με ενδιαφέρον και σε πολλά σημεία γοητεύουν τον αναγνώστη (Εκδόσεις «Κέδρος»).

Περικλή Σφυριδή:
«Δώδεκα ζωγράφοι
της Θεσσαλονίκης»

Ενας πολυσυλλεγμένος και μεγάλων διαστάσεων τόμος που, όπως δηλώνει ο τίτλος, παρουσιάζει το έργο δώδεκα ζωγράφων της συμπρωτεύουσας, παλιών και νέων, ζώντων και νεκρών. Οι ζωγράφοι αυτοί είναι, με την σειρά που δίνονται, οι: Πολύκλειτος Ρέγκος, Νίκος Φωτιάκης, Χρήστος Λεφάκης, Γιώργος Παράλης, Ν.Γ. Πεντζίκης, Κάρλος Γαϊέκ, Νίκος Σαχίνης, Στέλιος Μαυρομάτης, Λουκάς Βενετούλιας, Πάνος Παπανάκος, Φάνης Ζογλοπίτης και Γιώργος Αναστασάδης. Για κάθε ζωγράφο γίνεται ένα βιογραφικό σημείωμα, ένα κείμενο μάλλον κριτικό, ένα αυτοσχέδιο, άποσιμα κριτικών και φωτογραφίες έργων του (έγχρωμες και ασπρόμαυρες) που καλύπτουν τις πιο πολλές φάσεις της δουλειάς του. Ενας καλοτυπωμένος τόμος, που δημιουργεί εντυπώσεις ως προς τα κριτήρια επιλογής των ζωγράφων που παρουσιάζονται, μια και λείπουν μερικοί γνωστοί δημιουργοί. Όμως, αυτό είναι θέμα άγριος του κ. Σφυριδή, όπως γράφει, προέρχονται από διάφορες σχολές, μερικοί έχουν κάποιες παγιωμένες τεχνικές, αλλά όχι όλοι. Οι νέοι είναι πιο εύπαστοι, αλλά εκεί λείπει η πέριρα.

Γενικά, από τη συζήτηση με την Πέπη Οικονομοπούλου, θγαίνει το συμπέρασμα πως μια γυναίκα σκηνοθέτης μπορεί να κάνει άνετα καριέρα στην Ελλάδα. Σαν κατακλιδα, τόνισε: «Βρήκα τα πράγματα πιο εύκολα απ' όσα περίμενα».

Ρ. Αρών:
«Τη τελευταία χρόνια
του αιώνα»

Ο συγγραφέας, από τους κορυφαίους αναλυτές της διεθνούς πολιτικής και κοινωνικής σκηνής, ξετάζει ο αυτό το βιβλίο τα προβλήματα που θέτει ο ανταγωνισμός των υπερδυνάμεων κατά διάφορα πεδία και επηρεάζει άμεσα τον άνθρωπο.

Στην συγγραφή, την σκηνοθεσία και την κριτική Πόσο άνδροκρατείται το ελληνικό θέατρο;

Τι δείχνουν τα αριθμητικά στοιχεία Αμφισβητεί η Πέπη Οικονομοπούλου

Το φαινόμενο δεν είναι καινούριο και δεν είναι μόνο ελληνικό. Αν εξαιρέσει κανείς τους ήθοποιους, που δεν γίνεται αλλιώς, όλο το άλλο θέατρο, σαν δημιουργία, άνδροκρατείται.

Ας προσέξουμε πόσοι συγγραφείς υπάρχουν από τα ένα φύλο και το άλλο. Παλιότερα, δεν υπήρχε καμία γυναίκα. Σήμερα (δηλαδή στα τελευταία είκοσι χρόνια) μπορούμε να αναφέρουμε τη Μαργαρίτα Λυμπεράκη και τη Λούλα Αναγνωστάκη, έναντι δεκάδων άνδρων. Στόν ταμέ της σκηνοθεσίας οι γυναίκες επίσης είναι παλύ λίγες. Από τις παλιότερες η Μαίρη Βοσταντζή (μια πάσα τη χρησιμοποίησαν), η Κούλα Αντωνιάδου και από τις νεότερες η Τόνια Μαρκετάκη (πιο πολύ στόν κινηματογράφο), η Ερση Βασιλικιώτη και η Πέπη Οικονομοπούλου. Δεκάδες είναι οι άντρες που σκηνοθετούν. Αν πάμε στό χώρο των κριτικών θεάτρου, πάλι η αναλογία θα είναι η ίδια περίπου.

Τά φαινόμενα, στην Ελλάδα, εξηγείται. Χρόνια, αιώνας, η γυναίκα έπρεπε να μένει μακριά από το θέατρο σαν επαγγελματίας, έπρεπε να μένει μακριά γενικά από σχολές και σπουδές. Τά δύο αυτά στοιχεία σε συνδυασμό έκαναν δύσκολο σε μια νέα να σχοληθεί με τό θέατρο. Δεν είναι πολλά τά χρόνια που η λέξη «θεατρίνα» δεν ακουγόταν καλά στό οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον.

Κι όπως είπαμε, τό φαινόμενα δεν είναι μόνο ελληνικό. Στη Βρετανία, για παράδειγμα, όπου θέσια, οι συνθήκες ήταν πολύ διαφορετικές, οι γυναίκες και πάλι μειοψηφούν στό θέατρο. Γράφτηκε ότι από τό 620 έργα που παχθήκαν τό 1982 και τό 1983 μόνον 42 ήταν γραμμένα από γυναίκες και από αυτά τό 22 ήταν της Αγκάθα Κρίστι. Όσον αφορά στός σκηνοθέτες, υπολογίζεται με τη βοήθεια της στατιστικής πως μόνο 12% είναι γυναίκες και από στότα μαριά δεν διεκδύουν στό Εθνικό Θέατρο και στό Βασιλικό Σαξονικό Θέατρο. Και επειδή κανείς δεν μπορεί να υποστηρίξει πως οι γυναίκες δεν έχουν ικανότητες, καταλήγει στό συμπέρασμα, πως όλοόσοτα υπάρχει μια τάση παρακωλύσεως τους από μέρος των άνδρων μάάλιστα, σε βαθμό έντυπιαστικό, η σε μια αναλογία επτά προς τρία.

Ελάχιστα είναι τά έργα όπου παίζουν περισσότερες γυναίκες, κι αυτό πρέπει να δείχνει κάτι ως προς

στή θεατρική δουλειά, με εξαίρεση, θέσια, πάντα τό επάγγελμα του ήθοποιού. Και ίσως θά πρέπει κάπου να σημειωθεί κι αυτό, που τό ξέρουν όλοι οι επαγγελματίες του θεάτρου: πως

καλλιτεχνικό δυναμικό στό κρατικό θέατρο, όπου οι ήθοποιοί είναι περίπου μισοί - μισοί, αλλά οι γυναίκες ρόλοι πολύ λιγότεροι. Θέσια, στός μη κρατικούς θιάσους, όπου ό επιχειρηματίας δεν άντέχει να πληρώνει ήθοποιούς που δεν παίζουν, οι θίασοι συγκροτούνται με βάση τό ρεπερτόριο. Αλλά, στό κρατικό,

Εν πάση περιπτώσει, σήμερα φαί-

που ήταν παλιότερα γνωστή (σαν ήθοποιός τό ΚΘΒΕ (άποχώρησε τό 1972) και άλλων θεατρικών σχημάτων, είναι μια από τις σκηνοθέτιδες που δουλεύουν τό τελευταία χρόνια στην Ελλάδα.

Εν πάση περιπτώσει, σήμερα φαί-

Σκηνοθεσία σπουδάζει στην Πολυ-

Πέπη Οικονομοπούλου στό έργο της «Τά παιδιά της Μυκονήσου» (Αθήνα), που σκηνοθετείται στην Οικονομοπούλου.

τό θέατρο γενικά είναι άνδρικά και από την άποψη των ρόλων κάθε έργου. Στη μεγάλη τους πλειοψηφία τά δράματα και οι κωμωδίες έχουν περισσότερα άνδρικά πρόσωπα και λιγότερα γυναίκα, μερικές φορές μάλιστα, σε βαθμό έντυπιαστικό, η σε μια αναλογία επτά προς τρία. Ελάχιστα είναι τά έργα όπου παίζουν περισσότερες γυναίκες, κι αυτό πρέπει να δείχνει κάτι ως προς

ναται να υπάρχει μια τάση να χρησιμοποιηθούν και γυναίκες. Νά σημειωθεί, μάλιστα, ότι τό ΚΘΒΕ ήταν τό πρώτο που άποσχόλησε γυναίκες σκηνοθέτιδες, όπως η Βοσταντζή και την Αντωνιάδου, πριν από τό 1974. Μάλιστα ήταν τό πρώτο κρατικό θέατρο: που τόλμησε να στείλει στην Επίδαυρο μια παράσταση που σκηνοθετείσε γυναίκα - και φέτος τό επαναλαμβάνει.

νία, κάτω από ικανούς θεατράνθρωπους, μάλιστα δουλέψα εκεί και σαν θεατρός ακηναθής σε δύο παραστάσεις. Γύρισε στην Ελλάδα όταν άγριψε τό εκεί καθεστώς, σε άντιδραση προς τό κίνημα της «Αντι-Λεγγής» και δημιούργησε στην Αθήνα τη θεατρική ομάδα «Καθρέφτης» που δίνει παραστάσεις α' ένα μικρό θέατρο, όχι στό κέντρο. Παρουσίασε ως τώρα έργα Τζους και

—Οχι, ποτέ δεν ένιωσα κάτι τέτοιο. Θά έλεγα, μάλιστα, τό αντίθετο ότι μου φέρθηκαν πάρα πολύ καλά. Ίσως στην άρχή να υπήρχε κάποια επιφύλαξη, όχι γιατί είμαι γυναίκα, αλλά γιατί ήμουν νεοεμφανιζόμενη σαν σκηνοθέτης.

Συνεχίζοντας η Πέπη Οικονομοπούλου έλπε ότι, λόγω της ελληνικής νοστορίας, πολλοί νέοι και νέες έχουν προβλήματα από τά σπίτι τους, όταν δηλώνουν ότι θέλουν να ασχοληθούν με τό θέατρο. Αυτό, ίσως, είναι τό μόνο εμπόδιο για να κάνει μια γυναίκα καριέρα στό θέατρο, στην Ελλάδα. Τη ρωτήσαμε αν σαν σκηνοθέτης είχε αντίδρασεις από μέρος των ήθοποιων, των άνδρων ή των παιδιαστέρων.

—Οχι, μάς άπάντησε. Φυσικά, όταν δουλεύεις με ήθοποιούς, είτε παλαιούς, είτε νέους, συναντάς προβλήματα, αλλά αυτό ίσχυει και για τους άντρες σκηνοθέτες. Οι παλιοί, συνήθως, προέρχονται από διάφορες σχολές, μερικοί έχουν κάποιες παγιωμένες τεχνικές, αλλά όχι όλοι. Οι νέοι είναι πιο εύπαστοι, αλλά εκεί λείπει η πέριρα.

Γενικά, από τη συζήτηση με την Πέπη Οικονομοπούλου, θγαίνει το συμπέρασμα πως μια γυναίκα σκηνοθέτης μπορεί να κάνει άνετα καριέρα στην Ελλάδα. Σαν κατακλιδα, τόνισε: «Βρήκα τα πράγματα πιο εύκολα απ' όσα περίμενα».

Όπως μάς είπε, δουλεύει πολύ ακηρό, πολλές ώρες. Για κάθε έργο στό δικό της θεατρικό σχήμα, στόν «Καθρέφτη», κάνει τέσσερις μήνες πρόδρες. Και τό ίδιο θά συνεχίσει στό

Δύο νέα άστέρια που θά γίνουν γνωστότατα τόν χειμώνα. Είναι ό Έντι Ό' Κόνελ και ή Πάτσι Κένσι, που πρωταγωνιστούν στην μουσική ταινία «Αρμολιούτ Μπιγκινερ».

Η έβδομη τέχνη Καινούρια φίλμς με δημιουργούς παλιούς και νέους

Ταινίες που γυρίσθηκαν
σε Αμερική και Αγγλία

Πολλές οι καινούριες ταινίες που γυρίστηκαν τόν τελευταίον καιρό και που σημειώνουν επιτυχία. Κι άκόμη υπάρχει πάντα μια συνεχής ροή παραγωγής, με νουσάτά η νέα όνδματα.

Από τά καλύτερα βρετανικά φίλμ του τελευταίου καιρού, μια φιλόδοξη παραγωγή, που πολλοί προβλέπουν ότι θά έχει την επιτυχία του «Γκάντι» ή των «Δρόμων της φωτιάς», είναι τό «Αρμολιούτ Μπιγκινερ» - θά μπορούσε να μεταφραστεί «Απόλυτα στό ξεκίνημα» - που άποτελεί μια μουσική διασκευή ενός μυθιστορήματος όχι και τόσο γνωστού, τό οποίο δίνει τις έμπειριες ενός νεαρού στό Λονδίνο του καλοκαιριού του 1958, τότε που έγιναν οι φυλετικές ταραχές του Μότινγκ Χιλ. Στο φίλμ αυτό που ακηνοθετεί με πολλή ικανότητα ό Τζούλιαν Τέμπελ, παίζουν παλιά και νέα άστέρια. Πρωταγωνιστές είναι οι νεαροί Έντι Ό' Κόνελ και Πάτσι Κένσι Μπόνι. Παίζουν άκόμη παλιοί ήθοποιοί όπως ή Σούζαν Σίμς και άλλοι, όπως ό Τζέιμς Φόξ. Η κριτική έπαινισε την ταινία αυτή, που πιστεύεται ότι θά άποτελέσει καλλιτεχνική, αλλά και έμπορικη επιτυχία.

ισκανότητα ή Τζελαν Τέμπλ, παίζουν παλιά και νέα αστερία. Πρωταγωνιστές είναι οι νεαροί Εντι Ο' Κόνελ και Πάτου Κένοντ Μπλούι. Παίζουν ακόμη παλιοί ηθοποιοί όπως η Σούλβα Σίμς και άλλοι, όπως ο Τζέιμς Φόξ. Η κριτική επαινεί την ταπεινή ούλη, που πιστεύεται ότι θα αποτελέσει καλλιτεχνική, αλλά και εμπορική επιτυχία.

Από την Βρετανία είναι επίσης και το φιλμ «Καραβότζιο», που αναφέρεται στην ιδιότητα ζωών του Ιταλού ζωγράφου της Αναγέννησης. Το φιλμ αυτό (για το οποίο γράφουμε παλιότερα εν έκτασει) γυρίστηκε από τον σκηνοθέτη Ντέρεκ Τζάρμαν και έχει για πρωταγωνιστή τον Νάικελ Τέρρυ.

Αριστά πρωτότυπη έπληξη - και αξιόλογη - είναι η βρετανική ταινία «Τζιν» που κι αυτή αναφέρεται σε πραγματικά πρόσωπα. Τζιν ήταν η κόρη του Τρότσκι, του Σοβιετικού ηγέτη που έζησε και δολοφονήθηκε εξόριστος στο Μεξικό. Η κόρη του Τζιν είχε επίσης μία άσχημη ζωή και έναν τραγικό θάνατο. Το κορίτσι αυτό είχε σταλεί από τον πατέρα της στο Βερολίνο το 1930 για να κάνει ψυχιατρική και εκεί αυτοκτονήσει τρία χρόνια αργότερα. Το φιλμ δείχνει πώς ο Τρότσκι δεν άναυσε το παιδί αυτό, που του είχε λατρεία και που έβλεπε όνειρα, τα οποία αν πρόσχε ο διάσημος πατέρας, θα άφηνε πολλά δεινά. Το πρωτότυπο αυτό φιλμ έχει σκηνοθετήσει ο Κέν Μάκ Μάλλεν, που έχει γράψει και το σενάριο. Το έπισημο ρόλο υποδύεται η Ντομζιτάνα Τζιροντόντο, παίζουν ο επίσης ο Γιάν Μάκ Κέλλεν και ο Φίλιπ Μόντοκ, που υποδύεται τον Τρότσκι.

Η Γαλλία παρουσιάζει, εξάλλου, ένα πολύ ενδιαφέρον φιλμ, σε μορφή ντοκιμαντέρ. Φέρει τον τίτλο «Α.Κ.» και γυρίστηκε από τον Κρίκ Μαρνέρ. Τα αρχικά άγρια στον διάσημο Ιάπωνη σκηνοθέτη Ασίρο Κουροσάβα, που είναι το βασικό πρόσωπο της ταινίας, μαζί με τους συνεργάτες του. Το μεγαλύτερο μέρος του φιλμ αυτού αφορά το γύρισμα της τελευταίας ταινίας του Κουροσάβα «Ράν», που είναι μία ιαπωνική απόδοση του «Βασιλιά Λήρ» του Σαίξπηρ. Παράλληλα δίδονται και αποσπάσματα από παλιότερα έργα του Ιάπωνη σκηνοθέτη.

Αμερικανικές ταινίες

Πολλές και ποικίλες είναι και οι αμερικανικές ταινίες που κυκλοφορούν τον τελευταίο καιρό και που σημειώνουν επιτυχία.

«Νύχτα φόβου» είναι ο τίτλος ενός θρίλερ που γύρισε ο Τόμ Χάλαντ, με πρωταγωνιστή τον Ράντμ Μάκ Ντάουσον και τον Κρίκ Σάραντον. Ένας νεαρός, που είναι θαυμαστής των ταινιών τρέιλερ περπατά πάλι με γυναικόσφο του είναι θύμα. Το κορίτσι του και ένας ηθοποιός των κοροιδεύσεων γιά τις «φαντασίες» του, μέχρι που μία νύχτα... Το φιλμ έχει (κατά την κριτική) μία δική του ποιότητα, που το ξεχωρίζει από τα συνηθισμένα θρίλερ και, επίσης, διαθέτει μερικά κινηματογραφικά έρωτα που καταπλήσσουν το κοινό.

Επαινείται επίσης από την κριτική το φιλμ «Ένας χρόνος στον ήλιο» που γύρισε ο σκηνοθέτης Κρίστοφ Ζανούσι και που έχει για πρωταγωνιστές τον Τζέιμς Ουίλσον και την Μάγια Κουορφόσκα. Η υπέρβαση της ταινίας μάς φέρνει στην Πολωνία του 1946. Ένας Αμερικανός στρατιώτης, που άσχολεται με έρευνες πάνω σε εγκλήματα πολέμου, έρωτεύεται την Εμίλια, μία νεαρή Πολωνέζα χώρα. Εκείνη, όμως, αρνείται να τον αποδεχθεί στην ύλη, γιατί έχει άρρωστη τη μητέρα της. Μετά 17 χρόνια της δίνεται έσοδ η ευκαιρία να πάει στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η συναισθηματική αυτή ταινία δείχνει, εκτός από τ' άλλα, τις συνέπειες του ψυχρού πολέμου στην ζωή των ανθρώπων.

«Ανόμιλο αίμα» είναι ο τίτλος μιας ταινίας που Πάλ Μόριου, με νέα και άγνωστα αστερία, που άφηναί τα κατορθώματα μιας νεαρής η όμοια άσχολεται με το λαθρεμπόριο ναρκωτικών και χρησιμοποιεί σαν «παιδιά» μικρά παιδιά, που δεν κινδυνεύουν να πάνε στην φυλακή, αν συλληφθούν. Υπάρχουν, όμως, κι άλλες ομοιοότητες, υπάρχουν φυλετικές διακρίσεις, υπάρχουν συγκρίσεις, περιπέτειες, σκοταφίμο, που δίνουν έντονο δραματικό τόνο στο φιλμ αυτό.

Στο χώρο της κωμωδίας ανήκει το φιλμ «Μυστικός θαυμαστής» που γύρισε ο Ντέντρεϊ Γκρήνγουορντ και που έχει για πρωταγωνιστές μία ομάδα νέων. Η υπόθεση είναι απλή: ένα έρωτικό γράμμα που προορίζεται για τον Μάικελ γυρνάει σε λάθος χέρια και δημιουργεί μία αλυσίδα από παρεξηγήσεις, ανάμεσα στους φίλους του Μάικελ και στους γονείς του. Η ταινία βλέπεται εύχαρακτα.

Συμπαραγωγή Αμερικανών και Αυστριακών είναι το φιλμ «Εκο Πόρκ» που σκηνοθετούν ο Ρόμπερτ Ντορσχιμ, με άγνωστους σε μας ηθοποιούς. Κι αυτή η ταινία ανήκει στις ευχάριστες. Δηλώνει την ιστορία μιας νεαρής σερίφιδρας που θέλει να γίνει ηθοποιός και σχετίζεται με διάφορα πρόσωπα που έχουν ανάλογες φιλοδοξίες. Η ταινία θεωρείται πρωτότυπη στη σύλληψη της και στο γύρισμα και οι αυτοί επανέθηκε από την κριτική. Ο μόνος σχετικό γνωστός ηθοποιός είναι ο Τόμ Χούλτς, που υποδύεται τον Μότσαρτ στο «Αριανό» και που στο «Εκο Πόρκ» έρμηνεύει έναν από τους βασικούς ρόλους.

Ταινίες που γυρίζονται

Γνωστά και άγνωστα αστερία, νέοι και παλιότεροι σκηνοθέτες βρίσκονται αυτόν τον καιρό πάνω στο γύρισμα νέων ταινιών τους. Μερικές από αυτές είναι:

Στις Ηνωμένες Πολιτείες ο σκηνοθέτης Μπρούνο Μπέρνερφορντ έτοιμάζει το φιλμ «Εγκλημα της καρδιάς», με την Ντίαν Κρίτον και την Τζέσικα Λόινγκ, ο Μάικλ Ρίτσι το φιλμ «Το χρυσό παιδί» με τον Εντι Μάρφου, ο Σίντνεϋ Λουίμτ το «Επίμορνο πριμ» με την Τζέιν Πάουλ και τον Τζέιμ Μπρίτς και ο Κέν Φρίντμαν το «ΗΠΑ σμήμα» με τον Κρίστοφορ Πέν και την Λόρρι Σίγκερ.

Στην Βρετανία, εξάλλου, ο Ντέντρεϊ Τζόνν γυρίζει την ταινία «Ταόρυνγκ Κρόκ 84» με την Άνν Μπίνκσφορντ και τον Άντονι Χόλκινς, ο Ντάνν Χιούστον το «Φόντασμα του κυρίου Κάρμπετ» με τον Πάλ Σάφφλιντ και τον Μπάρτζι Μέρντινκ, και ο Τζόρτζ Παούλ το φιλμ «Ξεροκέφαλος» με τον Ντέντρεϊ Μπρούκ.

Ακόμη στις καινοφανείς ταινίες που διαφημίζονται είναι το «Σανγκάι Σαρπράι» με την Μαγνόντα και το «Ντούτερ για έναν» με την Τζούλι Αντρισον, και τον Ρούμπερτ Έμπερτ. Τέλος λέγεται ότι ο Άρνολντ Σβαρτσένγκερ θα είναι ο πρωταγωνιστής της «φανταστικής ταινίας» «Ο Ηρακλής στην Νέα Υόρκη».

τους από μερικούς των ανωνών που κρατούν το ήνιο του βρετανικού θεάτρου.

Το φαίνόμενο στην Ελλάδα

Γράψαμε κιόλας παραπάνω ποιες είναι οι άριστητικές αναλογίες, πάνω στη συμμετοχή των γυναικών

λγότερα γυναικεία, μερικές φορές μόλις, σε βαθμό έντυπιασμο, ή σε μία ανάλογη έπτα προς τρία. Ελάχιστα είναι τα έργα όπου ποίζουν περισσότερες γυναίκες, κι ούτο πρέπει να δείχνει κάτι ως προς την κλασική των ανδρών στο θέατρο, ο' άλλον τον κόσμο. Το πρόβλημα, μάλιστα, αυτό, δημιουργεί μεγάλο πρόβλημα χρησιμοποίησης όλου του γυναικείου

την Αντανάσσο, πριν από το 1974. Μάλιστα ήταν το πρώτο κρατικό θέατρο που τόλμησε να στείλει στην Επίδουρο μία παράσταση που σκηνοθετουν γυναίκα - και φέτος τό ένοταλαμμένα.

Μιά σκηνοθέτης και η γνώμη της Η Πέπη Οικονομοπούλου.

δραση προς το κίνημα της «Αλληλεγγύης» και δημιουργήσε στην Αθήνα τη θεατρική ομάδα «Κορρέ» που δίνει παραστάσεις σ' ένα μικρό θέατρο, όχι στο κέντρο. Παρουσίασε ως τώρα έργα Τζούκ και Πίντερ, με επιτυχία και πέτυχε χωρίς κόπο, να οργανωθεί από το υπουργείο πολιτισμού. Το φθινόπωρο του 1984 σκηνοθέτησε στο ΚΘΒΕ (Υπερώων) το «Σπίτι

Όπως μός είπε, δουλεύει πολύ σκληρά, πολλές ώρες. Για κάθε έργο στο δικό της θεατρικό σκηνικό, στον «Κορρέ», κάνει τέσσερις μήνες πρόβες. Και τό ίδιο θα συνεχίσει τό μέλλον. Στά σχέδια της είναι να ανέβδσει τό χεώμιο πάλι κωμωδία του Μαρβό, στην Αθήνα, με τους συνεργάτες της.

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Από την δόξα και το τέλος του Αμαντέους Αλφτα τὰ «αϊνίγματα» τής αρρώστιας του θανάτου και ταφής του Μότσαρτ

Θρύλοι και πραγματικότητες
για τον μεγάλο μουσουργό

Υπάρχει ένα αινίγμα γύρω από τον θάνατο του Μότσαρτ. Αυτό είναι οίγουρο. Ένα αινίγμα που κάθε τόσο ξαναγυρίζει, είτε με άσχημη κάποιες νέες έρευνες, είτε με την παρουσίαση κάποιου έρω.

Πιο πρόσφατα είχε παιχθεί στο θέατρο και είχε δοθεί και οι κινηματογραφική ταινία το «Αμαντέους», που υποστήριξε την σχετική γνωστή άποψη ότι ο Μότσαρτ είχε πεθόνει δηλητηριασμένος ανα-οιγ από τον αντίπαλό του, τον Σαλιέρι. Η άποψη αυτή έχει διατυπωθεί επανειλημμένα. Ακόμη κι ο Πούσκιν έχει γράψει ένα δραματοποιημένο μεγάλο ποίημα πάνω στο ίδιο θέμα. Η διαστική ταφή του μεγάλου συνθέτη και οι περιέργειες συνθήκες της ταφής εκείνης περιπλέκουν τα πράγματα και δημιουργούν, άποιασδήποτε ένα μυστήριο.

Στις 5 Δεκεμβρίου του 1791 πέθανε ο Βόλεφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ, το παιδί-θαύμα, ο μουσικός των μουσικών ούλων, ο συνθέτης άπειράπορων έργων. Ο ένταφιασμός του έγινε τό άπόγευμα της επόμενης ημέρας, χωρίς να μασθενεί άκριβώς σε ποιά μέρος του νεκροταφείου είχε ταφεί. Πού όφειλταν αυτό; Κατά μία άποψη λόγω καταιγίδας, που έκανε τους δικούς του να μίνι μπορουν να άκολουθήσουν τό φέρετρό και την άλλη μέρα να μίν μπορουν να προσδιορίσουν που είχε ταφεί άκριβώς. Όμως, τό μετεωρολογικό άρχείο της Βιέννης δείχνουν ότι εκείνη την ημέρα δεν είχε σημειωθεί καμία καταιγίδα, παρά μόνο άμυχή. Μία άλλη άποψη ήταν πώς έπικρατούσε μία φοβερή έπιδημία εκείνο τον καιρό και πώς ή ταφή των φτωχών γινόταν σε άδιδοκούς τάφους έσπευσμένα.

Όπως και νάναι, ο πραγματικός τάφος του Μότσαρτ παραμένει άγνωστος και ένα μνήμα στο κοιμητήριο της Βιέννης, που φέρε τό όνομά του, δεν είναι παρά ένα κενότοφιο. Μυστήριο λοιπόν, γύρω πώς τον ενταφιασμό του μεγάλου άνδρα της μουσικής. Αλλά μυστήριο και γύρω από τον θάνατό του.

Οι τελευταίοι μήνες της ζωής του

Στις τελευταίες μέρες της ζωής του, στους τελευταίους μήνες, ο συνθέτης έπασσε τραγικές στιγμές. Σε

μία έπιστολή του προς τον Λορέντζο Ντά Πόντε, τον άνθρωπο που έγραψε πολλά από τό λιμνρέτα των όπερών του, ο Μότσαρτ διακτραγώδους:

«Αγαπητέ κύριε, θά ήθελα νά άκούθουν τό συμβουλή σας. Αλλά πώς νά τό κατορθώσω; Τό μυαλό μου είναι παραγμένο, μετρώ με δυσκολία και δεν μπορώ νά άπαλλάξω από την εικόνα αυτού του άνθρώπου. Τόν βλέπω συνεχώς με παρακαλεί, με προτρέπει και μού ζητά άνυπόμονα τό δουλειά. Συνεχίζω γιατί ή δουλειά με κοιράζει λιγότερο από την άπορεία. Τιποτέ άλλο δεν φοβούμαι. Εξαντλήθηκε πριν προλάβω νά χωρώ τό ταλέντο μου. Κι όμως ή ζωή ήταν τόσο άσπια. Η σταδιοδρομία μου άρχισε με τόσο καλούς όίανους. Αλλά δεν μπορέσει νά αλλάξει τό πεπρωμένο σου. Καταλείπεις κανονική μόνος τις μέρες που θά ήσαι, πρέπει νά δαχόμαστε κορπερική τη βέλση της μοίρας. Νά τελειώσω τό πένθιμο έμβληματό που δεν πρέπει νά άφήσω ήμιτελές. Μότσαρτ. Βιέννη, Σέπτεμβριος 1791».

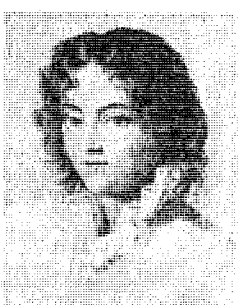
Αυτό τό γράμμα γράφθηκε μόνο τρεις μήνες πριν τό θάνατο του Μότσαρτ και ά μπορούσε νά πει κανείς ότι κλείνει σε λίγες γραμμές τό όδρομό του Μότσαρτ, με τό λαμπρό έκλεισμα της ζωής του, τις ημέρες της επιτυχίας, της χαράς, της ξεγορίσας και κατά τις μέρες της λήθης και της καταστροφής. Πολλοί είναι πώς τό γράμμα αυτό ήταν πλαστό. Όμως ταίριαζε πάρα πολύ στην προσωπικότητα και τον χαρακτήρα του συνθέτη, που πέθανε μόλις 36 χρονών.

Πραγματικά ή άρχή της ζωής του ήταν γεμάτη δόξα. Το 1787 ο άυτοκράτορας Ιωσήφ Β' τον όρίωσε άρχηγό της άυτοκρατορικής αούλης, αλλά με μισθό μόνο 800 φοριονιών, ενώ σε προκάτοχους του είχαν δοθεί μέχρι και 2000 φοριονία. Εκείνη την έποχή, παρά την επιτυχία της όπερας του «Γάμοι του Φίγκαρ» ο Μότσαρτ είχε άρχισει νά χάνει την άγάπη του κοινού, που ήθελε πώς άπλοικά έργα. Οι συναισθηματικοί του γιά

τό μεγάλο κοινό συγκεντρώναν όλο και λιγότερο κόσμο. Ετσι τό χρήμά του λιγόστευαν συνεχώς και ο Μότσαρτ βασίζονταν πολλές φορές σε δάνεια, ίδιως από φίλου του Μικαέλ

και τό τρία παιδιά που γέννησε μετά από δυσκολούς τοκετούς.

Ο Μότσαρτ γιά νά ζήσει ανυθέτως

Δύο πρόσωπα του δράματος του Μότσαρτ. Αριστερά ο Σαλιέρι, ο συνθέτης που, γιά πολλούς, υπήρξε ο δολοφόνος του Μότσαρτ, και δεξιά ή σύζυγός του Κωνσταντίνα

Πούχμπεργκ, έμπορο.

Λίγο πριν πεθάνει ο Μότσαρτ είχε πάλι επιτυχία με την όπερα «Εται κάνουν όλες». Αλλά αυτό τό όημιούργημα πάλι δυσκολίες γιατί τό έργο βασίζονταν σε ένα πραγματικό επεισόδιο που είχε συμβεί στην Βιέννη και οι όσονόμο φίλοι του συνθέτη, όπως ο Σαλιέρι πιά παράδειγμα, φρόντισαν νά τον διαβάσουν. Πάντως, εκείνος ο καιρός προμηνούσε πολλά κακό γιά τον Μότσαρτ.

Τό μυστήριο τής αρρώστιας

Η ύγεια του Μότσαρτ εκείνη την έποχή δεν ήταν καλή. Ο συνθέτης αίθεσανταν διάφορες ένοχλήσεις και πονοκέφαλους. Αλλά και της γυναικίας του της Κωνσταντίας ή ύγεια δεν ήταν καλή. Εχασε γρήγορα

θη και με τον Μότσαρτ. Σχετικά με την άσθένεια του συνθέτη έχουν λεχθεί πολλά. Ο ίδιος κάποτε, όταν άρρώσθηκε, είπε «ίσως νά με έχουν δηλητηριάσει». Οι ύποψεις πέφτουν στον Σαλιέρι, αλλά δεν άποδείχθηκαν ποτέ. Ο Μπέρναρντ Πασουγκέρντερ, μελετητής του Μότσαρτ και θύοφρος του, πιστεύει ότι οι ατέλειες της ιατρικής έπιστήμης της έποχής και ή φτώχεια του Μότσαρτ, ή άδιαφορία συγγενών και τό ψυχός του Δεκεμβρίου, όδήγησαν στον θάνατο του συνθέτη - και αυτό έξήγουν και την «μοναχική» κηδεία του.

Όσοστο, αυτός ο ίδιος μελετητής κάνει και άλλες σκέψεις, που τις θεωρεί πού άληθοφανείς από τις προηγούμενες. Η άποψη πώς ο Μότσαρτ δηλητηριάστηκε μπορεί νά μίν είναι και τόσο άπίστευτη, αλλά χωρίς νά έμπλέκεται ο Σαλιέρι. Ο Πασουγκέρντερ θεωρεί υπερβολική την έχθρότητα που έδειχνε ή αούλη στον Μότσαρτ, ιδίως στό τέλος της ζωής του. Θεωρεί όόκημ ήποψη την σπουδή της ταφής του. Και έχει την γνώμη ότι θά πρέπει νά έρευνηθεί ή πολιτική κατάσταση της έποχής, ή κρίσιμη κοινωνική κατάσταση που έπικρατούσε, ιδίως μετά την έκρηξη της Γαλλικής Επανάστασης.

Ακόμη τό γεγονός ότι ο Μότσαρτ ήταν μασόνος (στην όπερα «Μαγεμένος αούλος» τό δείχνει καθαρά) ότι δεν έδειχνε πολύ σεβασμό γιά την αούλη και τους ανθρώπους της, θά πρέπει νά τό όημιούργημα πολλούς έχθρους. Ξαναβιώνουμε ότι στην όπερα «Εται κάνουν όλες» αστιριζόταν τό παλαιό καθεστώς κι αυτό λίγο μετά την πώση της Βασιλείας, στό Παρίσι. Δεν άποκαίεται, λοιπόν, ο Μότσαρτ νά προκάλεσε με όλα αυτά τον θάνατό του, πού γινάταν πιά πεπιστός άπό τό γεγονός ότι, όντως ή ύγεια του ήταν κλονισμένη.

Δεν μπορεί νά πει κανείς ότι ο Πασουγκέρντερ έχει δίκιο. Άλλωστε και ο ίδιος διατυπώνει γνώμη και δεν άποδεικνύει τις άπόψεις του. Ετσι, προς τό παρόν τουλάχιστον, τό αίτιο της άρρώστιας, του θανάτου και τό περίεργο ένταφιασμό του Μότσαρτ παραμένει άνιστο. Όλα αυτά, πόντως, δεν άλλάζουν μία πραγματικότητα: πώς ο Μότσαρτ υπήρξε από τις μεγαλότερες μορφές της παγκόσμιας μουσικής, πού άρρασε πώς ένα μεγάλο σε όγκο, σε άμορφικό, σε δύναμη έργο.

φίους άνάλογης της διένεσης πολιτικής και κοινωνικής σκηνής, έξέταξε σ' αυτό τό θέλαιο τό προβλήματό που θέλει ο άνταγωνισμός των υπερασυνμένων από διάφορα πείδια και έπίπεδα όπου άρρώσθηκε ή ζωή της παγκόσμιας κοινότητας (διακοστική, θιγέντες, οίκονομικά, υπερεθνικά) και προτείνει τις άόες του πρωτότυπες έκδόσεις. Ο Άρνόν προχωρεί στη σύγκριση του τελευταίου μέρους του σόνο μας με τό όμωσος προηγούμενα. Παράβαλλει, συγκρίνει, τέμνει τό σημεία των καιρών, προκειμένου νά έξέγει, σάν έπιστημονικός παρατηρητής, την άλήθεια πού ύποδεικνύουν. Αντιτάσσει τό κάθε είδους μοιρολατρία, άρνείται τις σούτοπιες και μός βοηθεί νά όοιμε τό πράγματ καθαρότερα. Το θέλαιο προλογίζεται από τόν Πιέρ Χάσνερ και έχει μετρωσσαι από τόν Γ. Λάιμπα. (Εκδόσεις «Ροές»).

Διαμαντή Αξιώτης: «Υπνος μεσημβρίας»

Μία συλλογή λυρικών στίχων, πού δείχνουν άρτια τεχνική της σύγχρονης ποίησης και εύαισθησία. Ο λόγος τό Αξιώτη είναι άπλός και πειστικός, καθώς μιλάει στην άρχή γιά τις λέξεις και ιπτόδων γιά αισθήματα, με λιγόλογα τις πού πολλές φορές ποιήματα. Ένα τέλαιο μικρό δείγμα της δουλειάς του Αξιώτη είναι τό έξής: «Διπλώνω στό δώ το νύχτα τρεις και τέσσερις φορές / χαρτί γραμμένο από τετράδιο / θαρρώ / σ'όταν ματιών σου τό Αίγαίο». Η συλλογή, πού άποτελείται από έξιόμους ένότητες, περιλαμβάνει πολλούς τέτοιους στίχους. (Εκδόσεις ΑΣΕ).

Ι. Μπάσεβιτς-Σίγκερ: «Ναφαλί ο παρανοήτης»

Τέσσερις ιστορίες γραμμένες γιά παιδιά από τον νομειάστα Μπάσεβιτς Σίγκερ, πού έπιχειρεί νά άναστήσει τό ιδιαίτερο κλίμα της γενετέρας του, της Πολωνίας, και την όόκημ πιά ιδιαίτερη άτμόσφαιρα του έβραϊκού γκέτο. Ο Ναφαλί, όός ήταν παιδί, άκούει λαϊκές ιστορίες και παραμύθια από τον πατέρα του. Όταν μεγάλωσε, έγινε ο ίδιος παραμύθι, τύπωνε σε θιάλια τις λαϊκές ιστορίες του και τό πουλούσε σε όλη τη χώρα, περιπλανώμενος με τό όλόγο τό Σούς, πού ήταν ο αγαπημένος του σύντροφος. Εκτός από τό άφήγισμα αυτό, τό θέλαιο περιλαμβάνει ακόμα τρεις ιστορίες τό Μπάσεβιτς Σίγκερ, με έντονα αούτοιστογραφικό στοιχείο. Τά κείμενα μετέφρασε ή Άννα Γεωργίου-Χαρατοράκη ή εικονογράφηση του θέλαιο ύφειλται στην Νάτζλι Δέλλιου. (Εκδόσεις «Χαρταετός»-ΑΣΕ).

Λίτσας Αεμπίσης: «Περικονία»

Τρεις ποιητικές ένότητες περιλαμβάνονται τό θέλαιο. Στην πρώτη, τη «Συλλογή» ή Αεμπίσης γράφει: «κάθε πριμ πάνω την προσεύχη μου / Δάσε θεέ μου / Νά γράφω δυσκόλιστα στρυμνών / δυσνόητα...». Στό ποίη, ή ποίηση της είναι κατανοητή. Η δεύτερη ένότητα περιγράφεται «Εσύ και έγώ μέσα από τον έλιο», όπου οι άναφορές στην ποιητή της «Ερμης χώρας», άποτελούν άφορμές γιά μία σύσταση της Αεμπίσης. Τέλος, ή τρίτη ένότητα (Ανασύνθεση από τό θέλαιο του Γιώργου Χειμωνά «Ο γιάτος Ινδότης») άποτελεί μία ποιητική σύνθεση έρωστική και ένδιασφύρα. (Εκδόσεις «Όδυσσέας»).